

03: GWEITHGARWCH CORFFOROL A CHANSER

Er bod canser yn datblygu ar lefel y celloedd, mae'n hysbys y dylanwadir arno, fymysg pethau eraill, gan eneteg, ffactorau amgylcheddol a ffordd o fyw drwy nifer o fecanweithiau biolegol rhyngweithiol.

Erbyn hyn cydnabyddir yn eang bod ffordd o fyw eisteddog yn elfen allweddol mewn ffactorau risg nifer o ganserau.

Mae yna ddata clir ar gyfer effeithiau cadarnhaol gweithgaredd corfforol o ran atal rhai canserau ac o ran deilliannau clinigol ar ôl diagnosis.

Gweithgaredd corfforol ac ataliaeth sylfaenol

Yr awdurdod blaenllaw ar y cysylltiadau rhwng gweithgaredd corfforol fel ffactor risg annibynnol ar gyfer ataliaeth sylfaenol canser yw Prosiect Diweddar Parhaus Cronfa Ymchwil y Byd.¹ Mae'r dystiolaeth yma ar gyfer gweithgaredd corfforol fel yr unig ffactor risg annibynnol, mae pwysau hefyd yn ffactor risg ar gyfer rhai canserau.

Tystiolaeth argyhoeddiadol gref		Cyfyngedig - dim casgliad
Colon		Pledren Ractal
Tystiolaeth debygol gref		Arenau Croen
Y fron (ar ôl y menopos)		Ceg/gwddf Stumog
Y fron (cyn y menopos) os yn ymarfer corff egniol		Ofari
Endometrial		Pancreas
Cyfyngedig - awgrymog		Prostad
Iau	Oesoffagws	Effaith annhebygol ar risg
Ysgyfaint	Y fron (cyn y menopos)	Dim wedi ei ganfod hyd yma

Gweithgaredd corfforol cyn triniaeth: Gall ymarfer corff cyn triniaeth, drwy ymarfer aerobig, gwrthiant neu ymarfer llawr y pelfis fod yn fuddiol i gleifion canser oherwydd effeithiau ar ffwythiant a ffitrwydd cardiofasgwlaidd a rhwystrol, a gwelir gwelliannau sylweddol mewn:²⁻⁵

- Cyfraddau anymatoliaeth mewn canser y prostat
- Gallu cerdded ffwythiannol
- Ffitrwydd cardioanadlol
- Llai o arosiadau mewn ysbytai

Gweithgaredd corfforol yn ystod triniaeth: Er bod cleifion yn aml yn teimlo'n sâl cyn neu yn ystod triniaeth ar gyfer canser, rydym yn gwybod bod gweithgaredd corfforol yn ystod triniaeth yn:⁶⁻⁸

- Gwella ffitrwydd a chryfder cyhyrau yn sylweddol
- dangos gwelliannau bychan mewn lefelau gorbryder a hunan werth
- dangos dim gwaethygu o ran lefelau blinder a thystiolaeth bychan o welliant
- Cynyddu mas cyhyr heb lawer o fraster
- Gwella ffwythiant breichiau heb waethygu dim ar lymff-oedema mewn cleifion canser y fron^{9,10}

Gweithgaredd corfforol ar ôl triniaeth:

Mae cleifion yn aml yn colli ffwythiant corfforol o ganlyniad i'w triniaethau canser, ond mae dystiolaeth yn dangos y gall gweithgaredd corfforol ar ôl triniaeth wella nifer o agweddau:^{6-8,11}

- Cynydd mewn ffitrwydd cardiofasgwlaidd a chryfder cyhyrau
- Llai o flinder
- Gwelliannau mewn ansawdd bywyd, gorbryder ac iselder
- Peth gostyngiad mewn braster corff a mwy o fas cyhyrau

Dangoswyd bod gweithgaredd corfforol yn gwella ansawdd bywyd cleifion canser yn ystod y cyfnod adsefydlu ac felly dylid ei annog.¹²⁻¹⁶

Gweithgaredd corfforol a gofal lliniarol: Er gwaethaf cronfa dystiolaeth fechan, mae astudiaethau ymyrraeth yn addawol ac yn cefnogi defnyddio gweithgaredd corfforol mewn cleifion â chanser camau datblygedig.¹⁷⁻²⁰

Mae'r buddion a ddangoswyd yn cynnwys:

- Dirywiad araf mewn ansawdd bywyd
- Deilliannau ffwythiannol wedi eu gwarchod (e.e. gallu i gerdded, cryfder cyhyrol)
- Symptomau llai difrifol (dyspnoea, colli chwant bwyd)

Gweithgaredd corfforol a chyfraddau goroesi: mae nifer cynyddol o astudiaethau wedi astudio'r berthynas rhwng gweithgaredd corfforol a goroesi canser. Bu adolygiadau ac astudiaethau mewn perthynas â chanser y fron, colorectol, prostat, ofaraidd, ysgyfaint ac ymennydd.²¹⁻²⁹ Er mai tystiolaeth newydd yw hon, mae'r astudiaethau wedi dangos perthynas wrthdro rhwng gweithgaredd corfforol a marwoldeb mewn cleifion sydd yn ymgymryd â gweithgaredd corfforol ar ôl diagnosis.

Mae'r cyfraddau lleihau risg yn amrywio yn ôl yr astudiaethau yma, o 15-67% ar gyfer marwoldeb canserau penodol a 18-67% ar gyfer marwoldeb pob achos.²⁴ Ond, roedd y dos o weithgaredd corfforol er mwyn lleihau marwoldeb canser yn amrywio rhwng yr astudiaethau o 9 MET-hr (amser cyfatebol metabolig) i 27 MET-hr, sydd yn cyfateb i tua 180 i 500 munud yr wythnos yn ôl eu trefn, o weithgaredd corfforol dwysedd cymedrol. Awgrymir nad yw'r cysylltiad rhwng gweithgaredd corfforol a marwoldeb canserau penodol yn unffurf, a gall amrywio yn ôl swm y gweithgaredd corfforol a rhwng gwahanol fathau o ganser.²⁴

Mae canllawiau NICE NG101 (2018)³⁰ a CG81 (2014)³¹ yn ategu'r cyngor i gleifion sydd â chanser y fron cynnar a datblygedig, sef y dylem ddarparu'r wybodaeth a mynediad at raglen ymarfer corff er mwyn helpu gyda blinder cysylltiedig â chanser, oedema lymff ac ansawdd bywyd.

03: GWEITHGARWCH CORFFOROL A CHANSER

<p>Ystyriaethau diogelwch yn ystod ac ar ôl triniaeth³²</p> <table border="1"> <tr> <th>Er mwyn osgoi gwaethygu symptomau</th> <th>Er mwyn atal codymau</th> </tr> <tr> <td> <ul style="list-style-type: none"> Addasu ymarfer corff Dechrau'n gymedrol a chynyddu'n raddol </td> <td> <ul style="list-style-type: none"> Ymarfer ymarferion cydbwysedd Ymarfer ymarferion cryfder </td> </tr> <tr> <th>Yn ystod cyfnod atal imiwnedd</th> <th>Ar gyfer pobl â lymphotoedema</th> </tr> <tr> <td> <ul style="list-style-type: none"> Osgoi llwyth/dwysedd uchel Monitro gwaed am niwtropenia </td> <td> <ul style="list-style-type: none"> Cynyddu'n raddol Gwisgo rhwymynnau cywasgu </td> </tr> </table>		Er mwyn osgoi gwaethygu symptomau	Er mwyn atal codymau	<ul style="list-style-type: none"> Addasu ymarfer corff Dechrau'n gymedrol a chynyddu'n raddol 	<ul style="list-style-type: none"> Ymarfer ymarferion cydbwysedd Ymarfer ymarferion cryfder 	Yn ystod cyfnod atal imiwnedd	Ar gyfer pobl â lymphotoedema	<ul style="list-style-type: none"> Osgoi llwyth/dwysedd uchel Monitro gwaed am niwtropenia 	<ul style="list-style-type: none"> Cynyddu'n raddol Gwisgo rhwymynnau cywasgu 	<p>Gwrtharwyddion³³</p> <p>Mewn clefyd neu driniaeth, osgoi gweithgareddau sy'n:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ei gwneud yn ofynnol i bobl â Hb <8.0g / dl isel ddwysedd uchel Golygu risg uwch ar gyfer haint bacteriol mewn pobl sydd â wbc isel <0.5 x 10⁹ / l Yn cynnwys chwaraeon gwrthdaro os oes plateletau < 50 x 10⁵
Er mwyn osgoi gwaethygu symptomau	Er mwyn atal codymau									
<ul style="list-style-type: none"> Addasu ymarfer corff Dechrau'n gymedrol a chynyddu'n raddol 	<ul style="list-style-type: none"> Ymarfer ymarferion cydbwysedd Ymarfer ymarferion cryfder 									
Yn ystod cyfnod atal imiwnedd	Ar gyfer pobl â lymphotoedema									
<ul style="list-style-type: none"> Osgoi llwyth/dwysedd uchel Monitro gwaed am niwtropenia 	<ul style="list-style-type: none"> Cynyddu'n raddol Gwisgo rhwymynnau cywasgu 									
<p>Neges allweddol:</p> <p>Mae ymarfer corff yn rhan bwysig o unrhyw gynllun triniaeth i gleifion â chanser o bob cam. Gall wella eu hansawdd bywyd, cyfrannu at y broses o reoli eu clefyd, lliniaru yn erbyn cydafiacheddau a chymhlethdodau ac arwain at ddeilliannau triniaeth gwell.</p> <p>Ystyriwch:</p> <ol style="list-style-type: none"> Archwilio eich cleifion canser i weld a gynigiwyd unrhyw gyngor ar weithgaredd corfforol iddynt. Wrth ddiagnosisio, rhoi cyngor ynghylch pwysigrwydd y math yma o ffordd o fyw er eu lles eu hunain. Arwyddbost i adnoddau cymorth Macmillan yma 	<p>Buddion i weithwyr iechyd proffesiynol:</p> <p>Llai o gostau cyffuriau, apwyntiadau ac ymweliadau.</p> <p>Wedi'i dynnu o fodiwl DPP Addysg a Gwella Iechyd Cymru (AaGIC/HEIW) ar weithgaredd corfforol Cymell-i-Symud. Rhan o raglen glinigol yr RCGP ar weithgaredd corfforol a ffordd o fyw (Dyddiad adolygu arfaethedig Rhagfyr 2021).</p>									

CYFEIRIADAU

<ol style="list-style-type: none"> World Cancer Research Fund. Continuous Update Project findings and reports. (cited 2019 Jul 2) Singh F, Newton RU, Galvão DA, et al. A systematic review of pre-surgical exercise intervention studies with cancer patients. <i>Surgical Oncology</i>. 2013 Jun 30;22(2):92-104. Cavalheri V, Granger C. Preoperative exercise training for patients with non-small cell lung cancer. <i>Cochrane Database of Systematic Reviews</i> 2017;6 Hijazi Y, Gondal U, Aziz O. A systematic review of prehabilitation programs in abdominal cancer surgery. <i>International Journal of Surgery</i> 2017;39:156-62 	<ol style="list-style-type: none"> Chang JI, Lam V, Patel MI. Preoperative pelvic floor muscle exercise and post-prostatectomy incontinence: a systematic review and meta-analysis. <i>European Urology</i> 2016; 69:460-67 Speck RM, Courneya KS, Mâsse LC, et al. An update of controlled physical activity trials in cancer survivors: a systematic review and meta-analysis. <i>Journal of Cancer Survivorship</i>. 2010 Jun 1;4(2):87-100. Mishra SI, Scherer RW, Snyder C, et al. Exercise interventions on health-related quality of life for people with cancer during active treatment. <i>Cochrane Database of Systematic Reviews</i> 2012, Issue 8. Art. No.: CD008465.DOI: 10.1002/14651858.CD008465.pub2.
--	---

CYFEIRIADAU

8. Cramp F, Byron-Daniel J. Exercise for the management of cancer-related fatigue in adults. Cochrane Database of Systematic Reviews 2012, Issue 11. Art. No.: CD006145. DOI: 10.1002/14651858.CD006145.pub3. 9. Chan DN, Lui LY, So WK. Effectiveness of exercise programmes on shoulder mobility and lymphoedema after axillary lymph node dissection for breast cancer: systematic review. Journal of Advanced Nursing. 2010 Sep 1;66(9):1902-14. 10. McNeely ML, Campbell K, Ospina M, et al. Exercise interventions for upper-limb dysfunction due to breast cancer treatment. Cochrane Database of Systematic Reviews 2010, Issue 6. Art. No.: CD005211. DOI: 10.1002/14651858.CD005211.pub2. 11. Fong DY, Ho JW, Hui BP, et al. Physical activity for cancer survivors: meta-analysis of randomised controlled trials. BMJ. 2012 Jan 31;344:e70. 12. World Cancer Research Fund, American Institute for Cancer Research. Colorectal Cancer: Food, nutrition, physical activity, and the prevention of colorectal cancer. 2011. (cited 2019 Jul 2) 13. Doyle C, Kushi LH, Byers T, et al. Nutrition and physical activity during and after cancer treatment: an American Cancer Society guide for informed choices. CA: A Cancer Journal for Clinicians. 2006 Nov 1;56(6):323-53. 14. Thorsen L, Skovlund E, Strømme SB, et al. Effectiveness of physical activity on cardiorespiratory fitness and health-related quality of life in young and middle-aged cancer patients shortly after chemotherapy. Journal of Clinical Oncology. 2005 Apr 1;23(10):2378-88. 15. Thune I, Smeland S. Can physical activity prevent cancer? Tidsskr Nor Laegeforen. 2000 Nov 10;120(27):3296-301 (article in Norwegian) 16. Courneya KS, Mackey JR, Bell GJ, et al. Randomised controlled trial of exercise training in postmenopausal breast cancer survivors: cardiopulmonary and quality of life outcomes. Journal of Clinical Oncology. 2003 May 1;21(9):1660-8. 17. Oldervoll LM, Loge JH, Lydersen S, et al. Physical exercise for cancer patients with advanced disease: a randomised controlled trial. The Oncologist. 2011 Nov 1;16(11):1649-57. 18. Oldervoll LM, Loge JH, Paltiel H, et al. The effect of a physical exercise program in palliative care: a phase II study. Journal of Pain and Symptom Management. 2006 May 31;31(5):421-30. 19. Albrecht TA, Taylor AG. Physical activity in patients with advanced-stage cancer: a systematic review of the literature. Clinical Journal of Oncology Nursing. 2012 Jun 1;16(3):293. 20. Heywood R, McCarthy AL, Skinner TL. Safety and feasibility of exercise interventions in patients with advanced cancer: a systematic review. Supportive Care in Cancer. 2017 Jul 25:1-20.	21. Ibrahim EM, Al-Homaidh A. Physical activity and survival after breast cancer diagnosis: meta-analysis of published studies. Medical Oncology. 2011 Sep 1;28(3):753-65. 22. Je Y, Jeon JY, Giovannucci EL, Meyerhardt JA. Association between physical activity and mortality in colorectal cancer: a meta-analysis of prospective cohort studies. International Journal of Cancer. 2013 Oct 15;133(8):1905-13. 23. Schmid D, Leitzmann MF. Association between physical activity and mortality among breast cancer and colorectal cancer survivors: a systematic review and meta-analysis. Annals of Oncology. 2014 Jul 1;25(7):1293-311. 24. Betof AS, Dewhirst MW, Jones LW. Effects and potential mechanisms of exercise training on cancer progression: a translational perspective. Brain, Behaviour, and Immunity. 2013 Mar 15;30:S75-87. 25. Schmid D, Leitzmann MF. Association between physical activity and mortality among breast cancer and colorectal cancer survivors: a systematic review and meta-analysis. Annals of Oncology. 2014 Jul 1;25(7):1293-311. 26. Richman EL, Kenfield SA, Stampfer MJ, et al. Physical activity after diagnosis and risk of prostate cancer progression: data from the cancer of the prostate strategic urologic research endeavour. Cancer Research. 2011 Jun 1;71(11):3889-95. 27. Kenfield SA, Stampfer MJ, Giovannucci E, Chan JM. Physical activity and survival after prostate cancer diagnosis in the health professionals follow-up study. Journal of Clinical Oncology. 2011 Jan 4;29(6):726-32. 28. Jones LW, Hornsby WE, Goetzinger A, et al. Prognostic significance of functional capacity and exercise behaviour in patients with metastatic non-small cell lung cancer. Lung Cancer. 2012 May 31;76(2):248-52. 29. Ruden E, Reardon DA, Coan AD, et al. Exercise behaviour, functional capacity, and survival in adults with malignant recurrent glioma. Journal of Clinical Oncology. 2011 Jun 20;29(21):2918-23. 30. National Institute for Health and Care Excellence, London. Early and locally advanced breast cancer. (cited 2019 Jul 2). Clinical guideline 80. 31. National Institute for Health and Care Excellence. London. 2014. Advanced breast cancer: diagnosis and treatment. (cited 2019 Jul 2). NICE Clinical guideline 81. 32. Macmillan Cancer Support. Physical activity evidence review. 33. Thune I. Cancer Ch 19. Swedish National Institute of Public Health. Physical Activity in the prevention and treatment of disease. 2010. (cited 2017 Aug 3).